

LESPAKKET LEVENSWIJS

Handleiding voor leerkrachten

Kennismaken met de oudere generatie via hun levensverhalen

Vlaanderen
verbeelding werkt

Vief vzw
Livornostraat 25
1000 Brussel
Tel: 02/5385905
info@vief.be

INHOUDSTAFEL

- 4 **Intro**
- 9 **Lesdoelen en praktische info**
- 10 **Opdracht 1: Teken een oudere**
- 11 **Opdracht 2: Test Denk**FOUD****
- 12 **Opdracht 3: Belangrijke termen**
- 14 **Opdracht 4: Generatietijdlijn**
- 17 **Podcast Levenswijs**
- 19 **Opdracht 5: Podcast beluisteren**
- 25 **Nabespreking**
- 26 **Huistaak: Interview**
- 28 **Feedback**

INTRO

Vief is een **sociaal-culturele vereniging** van en voor 60-plussers.

Via een netwerk van lokale knooppunten kunnen onze leden deelnemen aan allerlei activiteiten. Gaande van vorming en educatie tot culturele uitstappen, reizen, creatieve ateliers, sport en beweging, ontmoetingsmomenten...

De werking van Vief steunt op honderden medewerkers die zich vrijwillig inzetten voor het creëren van vrije tijd en ontspanning voor 60-plussers.

Vief is tenslotte ook een belangenbehartiger. Door standpunten te verspreiden en door deelname aan advies- en overleggraden komen wij op voor de belangen en rechten van ouderen.

BELANG VAN BEELDVORMING

In 2022 en 2023 liep
onze campagne
#denkFOUD
om stereotypen en
vooroordelen over
ouderen aan te
kaarten

Éen van de opdrachten
van Vief is om aandacht
te hebben voor
beeldvorming van
ouderen.

Neem een kijkje op
www.denkfoud.be

#denkFOUD

“DENK JIJ OOK FOUT OVER OUD?”

De samenleving kijkt op een stereotype en negatieve manier naar ouderen.
En alle vooroordelen over verouderen nemen we voor waar aan.

Hoog tijd om daar verandering in te brengen.

www.denkfoud.be

#denk**FOUD**

Vlaanderen
verbeelding werkt

vief[®]
AZA
seniorenknooppunt

GensConnect

In 2022 begonnen we met
een nieuw project:
GensConnect.

Met **GensConnect** trekken we met
enthousiaste ouders van Vief naar
klassen uit het secundair onderwijs voor
een les over ageïsme.

We gaan met jong en oud in
dialogoog over vooroordelen en
stereotypen die leven bij beide
generaties.

Omdat we niet in elke klas in Vlaanderen
kunnen langskomen, besloten we om een
lespakket te ontwikkelen zodat leerkrachten
zelf aan de slag kunnen.

LESPAKKET LEVENSWIJS

Handleiding voor leerkrachten

Aan de hand van onze podcast 'Levenswijs' maakten we een lespakket gericht op het bouwen van bruggen tussen de verschillende generaties

Het lespakket bestaat uit:

- deze handleiding voor leerkrachten
- een bundel voor leerlingen

Disclaimer: je mag dit lespakket wijzigen, aanvullen en gebruiken zoals jij het wenst. Kies wat past binnen jouw lessen of binnen jouw onderwijsstijl.

Dit zijn slechts enkele suggesties.

LESDOELEN

- Bewustwording van mogelijke eigen vooroordelen over ouderen
- Belichten van diversiteit en ontkrachten van stereotypes over ouderen
- Bruggen tussen generaties bouwen (gelijkenissen en verschillen leren benoemen)
- Levenservaringen van de oudere generatie delen met de jongere generaties
- Maatschappelijke evoluties en veranderingen in kaart brengen

Dit lespakket is geschikt voor leerlingen uit zowel de eerste, tweede als de derde graad. Zowel voor A-stroom als B-stroom.

Als leerkracht heb je zelf de ruimte om eventuele aanpassingen te maken en het lespakket af te stellen op de doelgroep.

PRAKTISCH

Duur: 2 - 6 uren

Benodigheden:

- Luidsprekers
- Beamer
- Laptops voor de leerlingen (test maken + opzoekingswerk)
- Bundels voor de leerlingen

OPDRACHT 1

In opdracht 1 laat je de leerlingen een tekening maken van een oudere persoon en zijn/haar attributen. Vertel hen nog niet wat het doel van de tekening zal zijn. Het doel hiervan is om hen bewust te maken van de stereotiepe beelden die bovenkomen wanneer ze denken aan ouderen.

De tekening hoeft niet mooi te zijn, het is wel belangrijk dat iedereen nadenkt over zijn eigen beelden over ouderen. Na het maken van de tekening mag die aan de kant gelegd worden.

We pikken hier later terug op in.

Duur: +/- 15 minuten

OPDRACHT 2

Laat de leerlingen individueel de test op <https://denkfoud.be/doe-de-test/> maken.

Na het maken van de test kan er klassikaal over de juiste en foute antwoorden worden gegaan. Laat de klas nadien drie thema's kiezen waar ze graag meer over zouden willen weten. Lees eerst de denkfout die wordt voorgesteld en laat de leerlingen stelling innemen hierover: Zijn ze akkoord of niet akkoord? Waarom? Lees daarna de beschikbare tekst samen. Bespreek die nadien met de klas: Welke nieuwe dingen kwamen ze te weten? Hoe is dit voor de ouders die zij persoonlijk kennen?

Neem nu de tekening die ze maakten er terug bij. Komen hier stereotypen aan bod? In welke mate komen die beelden overeen met de (genuanceerde) realiteit? Wat zijn mogelijk andere attributen? Hoe kunnen ze hun tekening meer nuanceren? Laat de leerlingen wijzigingen maken op hun tekening die ze meer in balans brengt, bijvoorbeeld door attributen of kenmerken toe te voegen.

Duur: +/- 40 minuten

OPDRACHT 3

In opdracht 3 laten we leerlingen kennismaken met enkele belangrijke begrippen. Dit kan bijvoorbeeld via zelfstandig opzoekingswerk op de computer. Bespreek nadien de gevonden definities.

Duur +/- 20 minuten

Zoek een definitie van volgende woorden

- Generatie
- Generatiekloof
- Stereotypen
- Ageïsme

Antwoorden

Generatie:

Een generatie is een categorie van mensen die in dezelfde periode geboren zijn. Vaak hebben de mensen in éénzelfde generatie gemeenschappelijke kenmerken naast de kenmerken die voor ieder individu uniek zijn.

Voorbeeld: de babyboomgeneratie is geboren tijdens en net na de Tweede Wereldoorlog. Zij groeiden op in een tijd van wederopbouw en ongekende welvaartsstijging.

Generatiekloof:

Een verschil in opvattingen en levenswijze tussen mensen van verschillende leeftijdsgroepen.

Voorbeeld: jij hebt een ander idee over bijvoorbeeld abortus of euthanasie dan jouw grootouder, omdat zij in een andere generatie zijn opgegroeid.

Stereotype:

Een vaststaand beeld over een groep mensen of een individu behorende tot een bepaalde groep dat een sterke vereenvoudiging is van de realiteit. Een veralgemening.

Voorbeeld: jongeren zitten enkel maar op hun gsm, ouderen worden allemaal dement, meisjes houden van shoppen, alle Chinezen eten graag rijst...

Ageïsme:

De verzamelnaam voor stereotypering, vooroordelen, discriminatie en mishandeling op basis van leeftijd (zoals racisme dat is op basis van etniciteit, seksisme dat is op basis van geslacht)

Voorbeeld: een oudere sollicitant wordt niet aangeworven omdat hij toch binnenkort op pensioen mag, een 70-plusser betaalt veel meer voor een autoverzekering, omdat het risico op een ongeval groter is...

Voor meer informatie over ageïsme, zie

<https://sociaal.net/achtergrond/ageism/>

<https://www.vief.be/vief-nationaal/acties/wat-is-ageïsme-eigenlijk>

OPDRACHT 4

Maak een generatietijdlijn en geef voor de verschillende generaties enkele kenmerken of merkwaardige gebeurtenissen. Zoek deze online op, in groep of alleen.

Duur +/- 20 minuten

Ga na afloop van de opdracht kort in gesprek met de leerlingen over de verschillende generaties.

Enkele suggesties:

- bij welke generatie hoor ik?
- wat kenmerkt jouw generatie?
- bij welke generatie horen mijn ouders/grootouders/overgrootouders?
- zijn er echt zulke grote verschillen tussen generaties?

Antwoorden

1941-1955: de babyboomers

1956-1970: generatie X

1986-2000: generatie Y, de millennials, generatie Einstein

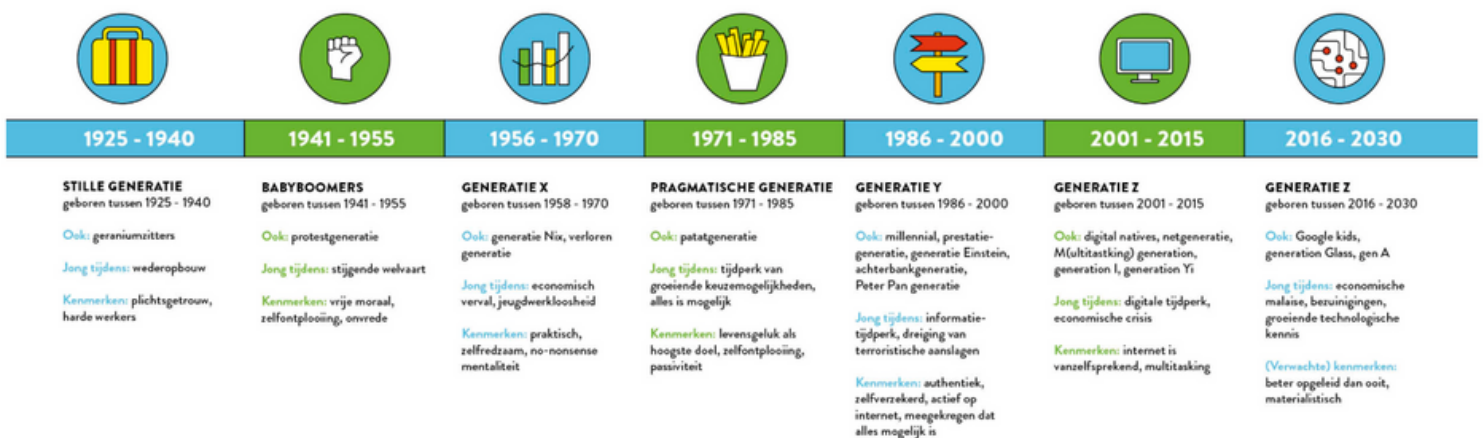
2001-2015: generatie Z, digital natives, de netgeneratie, de i-generatie

2016-2030: generatie alpha, de Google kids, gen A

Voor uitleg over de generaties, zie:

- <https://www.peacefortalent.be/blog/met-verschillende-generaties-op-de-werkvloer-joehoe>
- <https://www.zin.nl/2019/12/30/ben-jij-een-boomer-alle-generaties-op-een-rijtje/>

Generatietijdlijn

NAAM GENERATIE	GEBOREN IN JAREN	2 KENMERKEN
Stille generatie	1925 - 1940	<ul style="list-style-type: none"> • Armoede gekend van de wederopbouw na WOII <ul style="list-style-type: none"> • Gezagstrouw • Harde werkers
Babyboomers	1941 - 1955	<ul style="list-style-type: none"> • Protestgeneratie • Jong tijdens groei van welvaart <ul style="list-style-type: none"> • Vrije moraal, zelfontplooiing, onvrede
Generatie X	1956 - 1970	<ul style="list-style-type: none"> • 'Generatie Nix' • Verloren generatie • Jong tijdens economisch verval en werkloosheid • Praktisch, zelfredzaam
Pragmatische generatie	1971 - 1985	<ul style="list-style-type: none"> • 'Patatgeneratie' • Jong tijdens tijdperk van groeiende keuzemogelijkheden <ul style="list-style-type: none"> • Alles is mogelijk • Zelfontplooiing, levensgeluk
Generatie Y	1986 - 2000	<ul style="list-style-type: none"> • Millennial, prestatiegeneratie • Jong tijdens informatietijdperk, dreiging van terrorisme • Zelfverzekerd, authentiek
Generatie Z	2001 - 2015	<ul style="list-style-type: none"> • Digital natives, internetgeneratie • Jong tijdens digitale evolutie en bankencrisis • Goed in multitasken
Generatie A	2016 - 2030	<ul style="list-style-type: none"> • Google kids • Jong tijdens besparingen, groeiende technologische vooruitgang <ul style="list-style-type: none"> • Materialistisch

DE PODCAST

Om de diversiteit en rijkdom aan ervaringen van 65-plussers in de schijnwerper te zetten, lanceerden we een podcast.

LEVENS *wijs*

**KLEURRIJKE VERHALEN
VAN OUDEREN**

Op de website hoor je het verhaal van 9 bijzondere en zeer verschillende ouderen. Deze verhalen zullen de rode draad vormen van het lespakket.

Maryse

Christiane

Tadek

Maggie

Jean-Paul

OPDRACHT 5

In **opdracht 5** wordt klassikaal naar enkele podcastfragmenten geluisterd. Na elk fragment kan een groeps gesprek worden gestart (klassikaal of in groepjes). Je kiest zelf welk(e) fragment(en) en thema's je met de klas wil behandelen.

Op de volgende pagina's vind je telkens:

- Het thema
- De link naar de juiste aflevering van de podcast
- De exacte luisterfragmenten
- Enkele mogelijke relevante vragen voor het gesprek (vrij aan te vullen)

Duur +/- 30 minuten per thema

Thema 1

LGBTQI+ RECHTEN

Maggy

Link naar het fragment:

<https://www.levenswijs.be/alle-verhalen/het-verhaal-van-maggy/>

Luisterminuten (+- 20'):

Intro: 00:00 - 00:52

Levensverhaal: 10:22 - 25:15

LGBTQI+ activisme: 28:32 - 34:13

Mogelijke vragen:

- Wat was vroeger de houding tegenover LGBTQI+?
- Hoe is deze houding vandaag veranderd en wat is hetzelfde gebleven?
- Ken je zelf oudere personen die zich identificeren als LGBTQI+? Worden zij weerspiegeld in de media en maatschappij?

Thema 2

MIGRATIE

Tadek

Link naar het fragment: <https://www.levenswijs.be/alle-verhalen/het-verhaal-van-tadek/>

Luisterminuten (+- 20'):

Intro: 00:00 - 01:10

Armoede in Polen: 06:22 - 17:26

Leven in België: 21:34 - 28:25

Mogelijke vragen:

- Waarom migreerde Tadek? Welke andere redenen voor migratie zijn er nog?
- Is het nu makkelijker om te migreren dan vroeger?
- Op welke manier werd Tadek geholpen door de mensen in België?
- Hoe loopt het inburgeringsproces vandaag? Wat kunnen we zelf doen om nieuwkomers te helpen? Ken je zelf mensen die migreerden?

Thema 3

RACISME

Maryse

Link naar het fragment:

<https://www.levenswijs.be/alle-verhalen/het-verhaal-van-maryse/>

Luisterminuten (+- 15'):

Intro: 00:10 - 04:40

Racisme op jonge leeftijd: 04:41 - 10:54

Racisme als volwassene: 13:10 - 17:00

Mogelijke vragen:

- Op welke manieren kreeg Maryse te maken met racisme?
- Waarvoor vreest ze vandaag? Naar welke gebeurtenissen verwijst ze?
- Moet je altijd reageren als je racisme ziet? Hoe moet je dat doen?
- Heb je zelf al racisme gezien of meegemaakt?

Thema 4

OORLOG

Jean-Paul

Link naar het fragment:

<https://www.levenswijs.be/alle-verhalen/het-verhaal-van-jean-paul/>

Luisterminuten (+- 15'):

Intro: 00:10 - 01:00

Uitzonderlijke hobby: 9:55 - 11:45

Kleine Brogel: 13:44 - 16:57

Omgaan met conflict: 19:16 - 20:28

Nut van het leger: 20:29 - 24:13

Mogelijke vragen:

- Wat is voor Jean-Paul de beste manier om conflicten op te lossen? Hoe moet dat gaan volgens jullie?
- Wat vindt hij van de afschaffing van de dienstplicht? Moet dit opnieuw ingevoerd worden? Wat vind je van zijn voorstel?

Thema 5

LIEFDE

Christiane

Link naar het fragment:

<https://www.levenswijs.be/alle-verhalen/het-verhaal-van-christiane/>

Luisterminuten (+- 15'):

Intro: 00:00 - 01:02

Leven als 16-jarige: 01:02 - 03:29

WOII doorkomen: 03:32 - 09:32

Liefde en relaties: 09:33-12:57,
14:22 - 15:00

Mogelijke vragen:

- Hoe verschillend is het leven van Christiane als 16-jarige van dat van jullie?
- Hoe ervaarde ze de oorlog? Hoe gaan jullie om met bv. de oorlog in Oekraïne?
- Waar ontmoette ze haar toekomstige partner? Hoe ging het in zijn werk als je iemand leerde kennen? Hoe anders is dit nu?

NABESPREKING

Om de les af te ronden, formuleren we nog enkele vragen die klassikaal gesteld kunnen worden. U kan het ook beschouwen als **een reflectieopdracht**.

Duur +/- 15 minuten

- Welk verhaal heeft je het meest aangesproken? Waarom?
- Welke generatieverschillen merk je op? Bijvoorbeeld in hoe de personen denken of handelen?
- Vond je ook gelijkenissen tussen deze generatie en je eigen generatie?
- Heb je een ander beeld van 'de oudere' na het horen van deze verhalen?
- Praat je soms met je grootouders over hun levensverhaal? Wat vertellen zij?

HUISTAAK

Als extraatje bedachten we ook een huistaak. Het doel is om leerlingen écht te laten interageren met een oudere persoon, om zo meer inzicht te krijgen in hun leefwereld.

Laat de leerlingen een interview afnemen met een oudere persoon. Dit kan een grootouder, een bewoner uit een woonzorgcentrum, een verre kennis, een toevallige passant,... zijn.

De thema's die aan bod komen, kunnen gelinkt zijn aan de podcasts (oorlog, LGBTQI+, racisme, liefde, vrije tijd, onderwijs, werk,...), maar dat hoeft uiteraard niet.

Kies zelf of en hoe de leerlingen hun taak dienen te presenteren: Een geschreven tekst, een creatieve opdracht... De keuze is aan jou en je leerlingen!

Richtlijnen voor een goed interview:

1. Bepaal op voorhand enkele vragen die je wil stellen

Denk al na over welke thema's je wil aanraken tijdens het gesprek. Stel een lijstje op met enkele vragen (Hoe/Waarom/Wanneer/Wie/Wat,...). Dit hoeven er maar een paar te zijn. Laat de andere vragen opkomen tijdens het gesprek door goed te luisteren. De beginvragen zijn een rode draad voor het interview. Je kan ernaar teruggrijpen wanneer je het gevoel hebt dat je te ver van het onderwerp afwijkt. Je kan enkele hoofdvragen bedenken met een paar opvolgvragen. Laat ruimte voor vragen die tijdens het gesprek opkomen.

Enkele voorbeelden zijn:

Wat vond u het leukst aan waar u opgroeide?

Waren er ook minder fijne dingen?

Welke beroep deed u?

Wou u dit altijd al doen, ook als jongere?

Wat vond u als kind van X?

Denkt u daar nu nog hetzelfde over?

2. Stel de geïnterviewde op zijn gemak voor het begin van het interview

Maak voor het interview even een babbeltje met de geïnterviewde persoon. Vertel daarin ook iets over jezelf. Zeg alvast waarom je graag met deze persoon wou praten en waarom je het interview afneemt. Zo is de geïnterviewde op de hoogte en weet die wat te verwachten.

3. Neem het gesprek op of neem goede aantekeningen

Om het interview nadien te verwerken, is het gemakkelijk om een opname te hebben. Die kan je maken (met of zonder beeld) met je gsm. Vraag hiervoor zeker even toestemming aan de geïnterviewde persoon. Als die persoon niet wil worden opgenomen, kan je tijdens het gesprek dingen noteren. Vraag daarvoor een beetje tijd zodat je steeds goed kan luisteren.

4. Luister aandachtig en ga verder in op dingen die de geïnterviewde zelf aanhaalt

Luister actief naar wat de persoon te vertellen heeft en laat ze uitspreken voor je een volgende vraag stelt. Denk niet te veel na over een volgende vraag terwijl de geïnterviewde aan het spreken is. Luister eerst en formuleer daarna een nieuwe vraag.

5. Geef de geïnterviewde tijd om na te denken

Om stiltes te voorkomen zal je mogelijk snel verder willen vragen. Toch is het goed enkele seconden tijd te geven aan de geïnterviewde voor je verder vraagt. Er is veel kans dat die zich nog andere interessante dingen bedenkt tijdens die momenten. Wijk de persoon te ver uit naar een richting die niet interessant is voor jou, keer dan terug naar de vragen die je voorbereidde.

Wat nadien?

Denk na over hoe en in welke vorm je het interview wilt presenteren. Wil je dit doen als een geschreven verslag? Of maak je liever een reportage met beeld en klank? Hou je van knippen en plakken (digitaal of met de hand)? Maak een collage met quotes, voeg er beelden uit het verleden (en heden!) aan toe om die te verduidelijken. Durf creatief uit de hoek te komen!

FEEDBACK?

Heb je dit lespakket gebruikt?

Laat ons het zeker weten!

Feedback is altijd welkom. Kan er iets beter?
Miste je nog iets? Heb je verdere vragen over Vief
of onze projecten?

Mailen mag altijd naar info@vief.be

Hopelijk vond je dit lespakket leerrijk
en kon het je leerlingen boeien.

Dank je wel!

Bronnenlijst

Foto's

Pagina 3: eigen foto

Pagina 18: eigen foto's

Illustraties: Canva